

NORGES HØYESTERETT

Den 25. juni 2014 avsa Høyesterett dom i

HR-2014-01336-A, (sak nr. 2014/873), straffesak, anke over dom,

A (advokat Frode Sulland)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Erik Førde)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Kallerud**: Saken gjelder om den nedre grense for anvendelsen av straffeloven § 390 a er overtrådt.
- (2) Politimesteren i X utferdiget 5. mai 2013 forelegg mot A for overtredelse av straffeloven § 390 a. Grunnlaget var dette:

"Tirsdag 5. mars 2013 kl. 10.40 i X, var han aggressiv og rev opp bildøren på passasjersiden hvor B satt. Han strakte seg over henne og vred om tenningsnøkkelen."
- (3) A vedtok ikke forelegget, og det trådte i tiltalebeslutningens sted, jf. straffeprosessloven § 268.
- (4) Oslo tingrett avsa 18. september 2013 dom med slik domsslutning:

"A, født 00.00.1944, dømmes for overtredelse av straffeloven § 390 a til en bot på 7 000 – syvtusen – kroner, subsidiært 14 – fjorten – dager fengsel.

A dømmes til å betale saksomkostninger med 2 000 – totusen – kroner."
- (5) Dommen ble avsagt under dissens, idet en av meddommerne kom til at tiltaltes handling falt utenfor anvendelsesområdet for § 390 a.

- (6) A anket til Borgarting lagmannsrett over saksbehandlingen og lovanvendelsen. Lagmannsretten fremmet anken over lovanvendelsen og avsa 1. april 2014 dom med slik domsslutning:

- "1. Anken forkastes.**
2. Saksomkostninger for lagmannsretten idømmes ikke."

- (7) A har anket over lovanvendelsen til Høyesterett, idet han anfører at hans handlemåte ikke rammes av § 390 a.

- (8) *Jeg er kommet til at anken fører frem.*

- (9) Det hendelsesforløpet som ledet frem til forelegget er beskrevet slik i tingrettens dom:

"Tiltalte var tirsdag 5. mars 2013 på Y handlesenter for å gjennomføre en legeundersøkelse. Han svingte inn foran senteret cirka klokken 10:35, og parkerte bilen på første ledige parkeringsplass. Han gikk bort til parkeringsautomaten og løste billett. Til venstre for sin egen bil så tiltalte at det stod parkert en bil mens motoren var på tomgang. Det satt en kvinne i passasjersetet, men ingen sjåfør. Tiltalte forklarte i retten at både han selv og familien har hatt store plager med astma og allergier, og at han derfor er særlig opptatt av at biler ikke skal stå på tomgang.

Tiltalte gikk bort til bilen og banket på vinduet på passasjersiden. Fornærmede åpnet døren, og tiltalte ba da om at hun slukket motoren fordi han hadde astma. Retten kan ikke utelukke at fornærmede sa 'fytte' til tiltalte før hun bestemte lukket døren. Det som derimot er på det rene er at tiltalte deretter dro opp bildøren igjen hvoretter han lente seg over fornærmede mens han forsøkte å vri om tenningsnøkkelen. Han klarte dette etter et par forsøk, og bøyde seg deretter ut av bilen igjen før han gikk fra stedet.

Fornærmede forklarte i retten at hun synes hendelsen var ubehagelig og at hun ble litt redd. Kupeen på bilen hennes – en Toyota Yaris – er relativt liten, og det var således fysisk kontakt mellom tiltalte og fornærmede under hendelsen. Retten legger til grunn hennes forklaring om at hun forsøkte å få tiltalte ut av bilen, men at hun ikke klarte dette. Retten legger videre til grunn at tiltalte var irritert og sint, slik både fornærmede og vitnet C har forklart. Dørre forklarte at han fant grunn til å stanse bilen på fortauet fordi han oppfattet at tiltalte var 'høyeksplosiv'."

- (10) Spørsmålet er om As handlemåte, slik den her er beskrevet, rammes av straffeloven § 390 a første ledd som har denne ordlyd:

"Den som ved skremmende eller plagsom opptreden eller annen hensynsløs atferd krenker en annens fred eller som medvirker hertil straffes med bøter eller fengsel inntil 2 år."

- (11) Lovens ordlyd – "annen hensynsløs atferd" – viser at det er et gjennomgående krav at atferden må være hensynsløs for å rammes.
- (12) Bestemmelsen ble innført etter at det ved Høyesteretts kjennelse i Rt. 1952 side 989 (telefonsjikane) ble avklart at det strafferettslige vernet mot psykiske krenkelser var for svakt. Det sentrale lovforarbeidet er Straffelovrådets innstilling fra 1953 som er tatt inn i Ot.prp. nr. 41 (1954) side 21 flg.
- (13) Straffelovrådets lovutkast – som ble vedtatt uendret, og er videreført i straffeloven 2005 § 266 – har etter sin ordlyd et bredt nedslagsfelt. Etter å ha redegjort for de grunner som

ledet rådet til å foreslå "en vid regel som verner sinnets integritet på samme måte som vi i dag har straffebud som verner legemets integritet", uttales det (inntatt på side 23 i proposisjonen):

"Det er imidlertid klart at et slikt straffebud ikke kan ha som oppgave å beskytte individet mot enhver form for forstyrrende eller plagsom opptreden. Et stykke på vei må man nøye seg med å være helt uten eller bare ha sivilrettslig beskyttelse. Det blir her som så ofte ellers domstolens oppgave å trekke grensen mellom de straffbare og de ikke straffbare krenkelser ..."

(14) Om forståelsen av uttrykket "hensynsløs" uttalte Straffelovrådet blant annet:

"Kravet om at adferden skal være 'hensynsløs' gjelder også den plagsomme eller skremmende opptreden og medfører at dagliglivets små krenkelser faller utenfor straffebudet. Hensynsløs er en ganske sterk karakteristikk og vil iallfall som oftest forutsette at adferden helt klart er moralsk forkastelig. Avgjørelsen må foretas konkret, og omstendigheter som tid, sted og fornærmedes individuelle forhold vil få betydning ved bedømmelsen."

(15) Rådets bemerkninger viser videre at hensikten med handlingen bør spille en stor rolle ved avgjørelsen av bestemmelsens rekkevidde. Det vil også være av betydning om gjerningsmannen ble provosert, se side 24 i proposisjonen.

(16) Justisdepartementet fremhevet at selv om bestemmelsen er vid, er det neppe "...nevneverdig fare for at det vil bli aksjonert i utrengsmål ...", se proposisjonen side 25. Departementet understreket videre at kravet om at adferden skal være "hensynsløs" sikret at "...bare handlinger som er moralsk lastverdige faller innenfor området for det straffbare". Departementet sluttet seg for øvrig generelt til Straffelovrådets bemerkninger om forståelsen av bestemmelsen. Det gjorde også justiskomiteen, se Innst. O. III (1955) side 10. Komiteen føyde til at rådets bemerkninger ville "gi støtte for domstolene i deres vurdering av hvilke forhold som er egnet for straff og hvilke som bør falle utenfor strafferettslig reaksjon".

(17) På bakgrunn av ordlyden og de forarbeidsuttalelsene jeg har nevnt, legger jeg til grunn at en fredskrenkelse først blir straffbar etter § 390 a dersom den går markert ut over slike ubehageligheter som alminnelig menneskelig samkvem regelmessig kan føre med seg. En krenkelse rammes således bare dersom den kan karakteriseres som "hensynsløs", eller som "kvalifisert klanderverdig", se Matningsdal og Bratholm, kommentarutgave til straffeloven, tredje del, side 230.

(18) Det må foretas en konkret helhetsvurdering av om et forhold faller inn under bestemmelsen, jf. Rt. 2010 side 845 avsnitt 14. Omstendigheter som når og hvor handlingen ble begått, om den hadde et aktverdig formål og fornærmedes opptreden vil ofte være sentrale elementer i denne vurderingen.

(19) Ved vurderingen av vår sak tar jeg utgangspunkt i at As henvendelse til passasjerer i den parkerte bilen skjedde på dagtid utenfor et handlesenter. Bakgrunnen var aktverdig; han ønsket å få henne til å stanse tomgangskjøring i strid med trafikkreglene § 16, som han som astmatiker var særlig opptatt av. Ut fra tingrettens domsgrunner må jeg legge til grunn at det ikke var noe å si på måten A henvendte seg til bilpassasjerer, men at hun på sin side umiddelbart reagerte med avvisning og skjellsord. Det videre hendelsesforløp var således ikke uprovosert, og krenkelsen var beskjeden.

- (20) Etter en samlet vurdering av disse momentene er jeg kommet til at den fredskrenkelsen det innebar at A åpnet bildøren, lente seg over passasjeren og etter et par forsøk fikk vridd om tenningsnøkkelen slik at motoren stanset, ikke kan karakteriseres som en hensynsløs atferd som rammes av § 390 a.
- (21) Domfeltes anke må etter dette tas til følge. De nødvendige forutsetninger for å avsi ny, frifinnende, dom er til stede, jf. straffeprosessloven § 345 andre ledd andre punktum.
- (22) Ved tingrettens dom ble A også idømt sakskostnader. Etter det resultatet jeg er kommet til, er det ikke grunnlag for dette, og tidligere idømte sakskostnader faller bort, jf. straffeprosessloven § 442.
- (23) Jeg stemmer for denne

D O M :

A frifinnes.

- (24) Dommer **Stabel:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (25) Dommer **Endresen:** Likeså.
- (26) Dommer **Bergsjø:** Likeså.
- (27) Dommer **Matningsdal:** Likeså.

- (28) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

A frifinnes.

Riktig utskrift bekreftes: